

פורים

משנכנס אדר מרבים בשמחה

איתא בגמ' תענית (כט' ע"א): אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה - כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, ומי שיש לו דין עם עכו"ם, יתאמץ שיגמר באדר, דחודש זה הוא מזל לישראל.

ופרש"י משנכנס אדר: ימי נסים היו לישראל: פורים ופסח.

ובספר מנהגים דבי מהר"ם כתב: משנכנס אדר מרבין בשמחה לבד מבערב פורים שנהגו להתענות בו וקורין לו תענית אסתר ובשחריתו נהגו לומר סליחות וכו'.

ומאימתי מרבים בשמחה? הבן איש חי בספרו אדרת אליהו (פרשת משפטים) כתב, והנה יש לעיין בדברי חז"ל שכתבו 'משנכנס אדר וכו', דלכאוי' היו צריכים לומר 'משהגיע אדר וכו' ולמה לשון 'נכנס'? וביאר, דמשנכנס אדר אין הכוונה עד שיגיע ממש, אלא אפי' משעה שנכנס בחודש הקודם דהיינו חודש שבט זמן המולד של ראש חודש, ג"כ צריך להרבות בשמחה, מפני שהתחילה ההארה מאותו העת וכאילו הגיע ראש חודש ממש, וע"ש.

ובשם ר"א נבנצאל שליט"א (ביצחק יקרא) כתבו, שמרבים בשמחה אולי כבר משבת מברכים אדר, דמאז מתחילה ההארה של החודש. אמנם משמיה דהגר"ח קנייבסקי שליט"א (ס' דרך שיחה) מוטו, דמרבים בשמחה הוא מיום ב' דר"ח דהיינו א' אדר, מפני שיום א' דר"ח אינו חודש אדר עדיין.

המאירי (שם כז' ע"ב) כתב: בגמרא פירשו, שכמו שמשנכנס אב ממעטים בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה הכל הערה שראוי להתפלל ולהודות לאל בכל עת ובכל זמן כפי הנאות למה שאירע באותו זמן.

השפת אמת (שם) כתב: שם בגמ' כשם משנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, לולי פירש"י משום פורים ופסח, ויותר נראה מהא דתלי לי' באב משום שבאדר הי' קיום הקרבנות והמקדש דבאדר זמן שקלים לחדש בניסן התרומה חדשה ונדבו בני' בשמחה שקלי הקודש וכמבואר כמה פעמים בפסוק כשהתנדבו בני' למקדש הי' שמחה גדולה בעולם, וכיון שקבלו עליהם בשמחה נדבת הלשכה עדיין השמחה נמצא באדר וכשקורין פ' שקלים מתעורר זה.

בספר מכתב מאליהו (ח"ב - באה"ד) כתב, ונתבאר לנו למה דוקא בפורים קבלו את התורה בנדיבות ואהבה. וצריך להתבונן הרבה בזה, ולהרבות את השמחה מדרגות רבות, כי על ידי התחדשות השמחה בכל דרגה תגדל הכרת הטוב ותתרבינה הנדיבות והאהבה, כי מתחילים כבר מראש חודש לגודל ההכנה הנדרשת, וממשיכים בעבודה זו מיום ליום.

ומהו ה'שמחה' שמרבים? כתבו משמיה דהגר"ח קנייבסקי שליט"א, אם יש לו סיום או שמחה, יראה שיעשנה בחודש אדר. ואם אין לו שמחה ישתה קצת יין בכניסת החודש וכך נהג אביו בעל הקהילות יעקב זצ"ל, שנהג בכל ראש חודש לשתות מעט יין ובראש חודש אדר הוסיף קצת יותר מכל ראש חודש.

בספר ילקוט אברהם (לר' אברהם ליפשיטץ. י"ל בתרצ"א. סי' תרפ"ו) הביא מקור למנהג ישראל קדמון לכתוב 'משנכנס אדר מרבים בשמחה' על נייר ולהדביק מול הפתח בבתי ובבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואמנם בגמ' כתוב 'משנכנס אדר וכו' אך לכתוב זאת על נייר ולתלות על הקיר מניין? וביאר דהא נפסק בשו"ע (סי' תקס') שיש לשייר בכל בית אמה על אמה זכר לחורבן, ולכך נהגו להדביק זאת דוקא על

פורים

מקום ההוא שבמקום תוגה יהא שמחה וששון ליהודים.

ובשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"ב או"ח סי' לו') כתב: ואשר דרש מני אם מצאתי טעם למנהג העולם שמדבקי' על הפתחים "משנכנס אדר מרבין בשמחה".

ואם משום כדי להזכיר את הדין למה אין מדבקי' באלול "משנכנס אלול מרבין בתשובה". הנה אנכי לא ראיתי ולא שמעתי טעם למנהג זה, ובס' המנהגים הגדולים שבידי כמדומה שלא ימצא. ויש לחפש בס' הקטן הנקרא מטעמים, ישן וחדש, ובס' אמרי צדיקים, ובס' מנהגי ישרון. ועוד, אף שאינו מסוג זה מ"מ אולי יש בו דבר מן החדש, וכולם אינם תחת ידי וכו'. ויען כי מנהג ישראל תורה היא. הנראה בעיני על דרך דרוש מוסר להסמיך המנהג הלז, עמ"ש הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים. והוא עפאז"ל (ביצה ט"ו ע"ב) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר.

(עי"ש ברש"י) ופי' בס' בני יששכר במאמרי אדר (מאמר א' סי' ט' וי'), עפמ"ש האריז"ל דאדר הוא החוטם שבו חוש הריח. והנה כל החושים נזכרים בחטא עץ הדעת שנשתמשו בו ונפגמו, וחוש הריח לא נזכר, כיון שלא נפגם רק בדרך בהדי הוצא לקי כרבא, כי לא נשתמשו בו אז ע"כ הנשמה נהנית.

וזהו הרמז, הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, שהוא בחי' חוש הריח, שהוא פעולת הנשמה דבר המתקיים ולא פעולת הגוף. ע"ש דברות קדשו.

השתא אתי שפיר מנהג ישראל לדבק על הפתחים בחדש אדר, גליון כתוב בו באתון רברבין "משנכנס אדר מרבין בשמחה", כאלו כרוזא קרי בחיל לעורר לב ישראל על סגולת החדש להתפתחות והתפשטות כח הרוחני בבחי' חוש הריח שלא נפגם בעץ הדעת, שבו אפשר התיקון והוא פת"ח ומבוא גדול לזכך אתו עמו גם החושים שנפגמו, וע"ש.

מקור: הרה"ג אריה הכהן פלשניצקי שליט"א